

HOLEKALENDEREN

2008

GAMLE BUTIKKER I HOLE

Gården Libakke ligger sentralt på Røyse. I forgrunnen gården Mo, deretter Røyse skole (blått hus), Røysehall (gult hus), Libakke (gul hovedbygning og rød låve) og Hole kirke med Storelva og Vikersfjell til venstre i bakgrunnen. På Libakke var det landhandel fra slutten av 1700-tallet og poståpneri fra 1862. **Foto:** Widerøe Flyveselskap A/S, 1965.

«Landkræmer Handel». Vi vet ikke når butikken ble nedlagt, trolig var det mot slutten av 1800-tallet. Fra midten av 1800-tallet kom det flere faste landhandlere i Hole, men de hadde konkurranse i omreisende handelskarer som med skrepper på ryggen vandret fra bygd til bygd. I desember 1852 står det å lese i Ringerikes Blad:

LANDHANDLERNE PÅ RINGERIKE MÅ ENTEN VÆRE GODMODIGE, ELLER SÅ MÅ DE HA FULLT OPP AV FORTJENESTE, SÅ DE IKKE BRYR SEG OM AT ANDRE ULOVLIG GJØR INNGREP I DERES RETTIGHETER. ALLEREDE AT HALLINGER OG NUMMEDØLER UHINDRET HAR KUNNET GÅ GÅRDIMELLOM OG UTKRAMME SINE VARER FRA FULLSTAPPEDE SKREPPER FORUNDRER.

I denne kalenderen blir 16 gamle Hole-butikker omtalt. Butikkene er ordnet geografisk. Det begynner med Nesheim og Nes i Utstranda og Sundvollen, så følger Kroksund, Fekjær og Gjesvik i Årnesfjeringen, Myrvang/Skotvold og Hårum i Steinsfjeringen, Snadden og Sløga på Helgelandsmoen, Nygård, Frøyshov, Solbakken, Hundstad og Hole Meieri, seinere Samvirkelag, på Røyse. Til slutt skal innkjøpslaget på Sollihøgda omtales. I dag er det kun butikken i Sundvollen som fortsatt er i bruk. Alle de andre er nedlagt.

Mange har vært til god hjelp i arbeidet med å samle informasjon, og disse personene nevnes under den enkelte butikk. Alle fortjener en stor takk. Skulle noen vite om Hole-butikker som ikke er nevnt her, vil Hole historielag være glad for å få vite det.

NESHEIM LANDHANDEL

Per A. Næss landhandel. Butikken holdt til i den vakre sveitservillaen med glassveranda bygget 1900. Reklameskiltene utenfor butikken forteller om bensin til Oslopris og Langaards Tobak. Til høyre for butikken står bensinpumpa der bileiere kunne kjøpe Standard bensin pumpet opp med håndmakt.

Foto: J.H. Küenholdt, Kristiania. Prospektkort trolig fra tidlig på 1930-tallet.

Siste arbeidsdag. Margit og Per Næss i butikken vinteren 1975, like før butikken ble nedlagt. Per hadde da stått 52 år bak disken, mens Margit hadde 44 år bak samme disk. Kunden i forgrunnen er en nabo med barnebarn.

Nesheim landhandel ble etablert i 1923 av Per A. Næss (1900-1977), og «Per A. Næss» var også navnet på butikken. Da Per i 1931 giftet seg med Margit Lien (1908-1982) fra Hole, ble det en typisk mann-og-kone-butikk. I tillegg hadde de småbruk med både kuer, griser, høner og hest. Datter Live forteller om lange arbeidsdager og omtrent aldri ferie. Som liten syklet Live rundt med varer til sommerkunder som ferierte i Hole, ellers var det vanligvis farens jobb hver fredag og lørdag. Han hadde sykkel med kjerre bak. Live forteller også om svenske turister som alltid skulle kjøpe billig norsk sukker.

Informant og utlån av bilder: Live Næss Bye, Utstranda.

Januar

2008

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
1		1	2	3	4	5	6
2	7	● 8	9	10	11	12	13
3	14	○ 15	16	17	18	19	20
4	21	○ 22	23	24	25	26	27
5	28	29	○ 30	31			

1.: 1. Nyttårsdag

NES LANDHANDEL

Nes landhandel i 1937. Lastebilen tilhører Sverre Sæther, og det er kanskje han som står ved siden av bilen. Foran bilen står trolig Ragna Næss og damen med hvit krage skal være Elise Sæther. De andre er ukjente. Bildet er utlånt av Solveig Engenes, Utstranda..

Nes landhandel ble etablert i 1905 og drevet av Johan Olsen Berget (1871-1952). I 1910 ble Johan Berget brevhusstyrer, dvs. at butikken fikk brevhus der folk kunne levere inn brev og pakker som postmannen hentet og videresendte.

I 1928 avrettes Nes Landhandleri (Johan Bergets Eftf.) til salgs, eventuelt til leie «grunnet inntrufne omstendigheter». Med butikken følger også Nes i Hole telefoncentral. Annonsen undertegnes av Bjarne Lindrup som da må ha overtatt butikken noen år før.

I en kort periode var Otto Bakka butikkeier før Elise Sæther og sønnen Sverre (f. 1898) fra Båstad i Østfold overtok butikken i 1930. De solgte også Shell bensin, smøreoljer, generatorknott og hadde agentur for bilforsikring. Etter krigen drev Frans Daniel Sundelin fra Sør-Varanger i Finnmark noen år butikken. Han er omtalt som en meget original herre. Sundelin døde i 1953, og butikken ble nedlagt få år etter. En senere eier skal ha prøvd seg med kro i butikklokalene, men uten særlig hell selv om navnet "Krølles Kro" var fantasifullt nok.

Informanter: Solveig Engenes og Arvid Næss, Utstranda.

Februar

2008

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
5					1	2	3
6	4	5	6	• 7	8	9	10
7	11	12	13	◐ 14	15	16	17
8	18	19	20	○ 21	22	23	24
9	25	26	27	28	• 29		

SUNDVOLLEN LANDHANDEL

Erik Lundberg, 25 år som landhandler, foran sin butikk i Sundvollen 1982. Til venstre skimtes bokstavene FM, forkortelse for Familie Marked. Bildet er utlånt av Elsa Lundberg, Vik.

Erik Lundbergs butikk i Sundvollen, den eneste av de gamle Hole-butikker som fortsatt er i drift. Her har det vært landhandel siden 1905. **Foto:** Rolf Gandrud ca. 1985.

Lørdag 27. mai 1905 åpnet Martin Hansen et velassortert landhandleri i Sundvollen, og i en annonse i Ringerikes Blad lover han å selge «første Sort Varer til rimelige Priser». Dette var starten på en lang karriere som landhandler, og fra 1916, også som poståpner i Sundvollen.

Som 95-årsjubilant forteller Helga Fekjær (f. 1912) til Ringerikes Blad 12. juni 2007 at hun som ungjente arbeidet 10 år i butikken. De tre første månedene var det opplæring uten lønn, deretter fikk hun 30 kroner i måneden, seinere 60 kroner om vinteren og 80 kroner om sommeren. Helga syklet 15 kilometer fra Hønefoss til Sundvollen for å spare busspenger.

I 1930 flyttet butikken inn i nytt forretningsbygg. Etter 37 år som landhandler overlot Martin Hansen i 1942 butikken til sin datter Ruth og hennes mann, Alf Helgestad. Fra 1946 overtok søsteren Harriet og hennes ektemann, Sverre Danielsen, som så solgte den videre i 1957 til Erik Lundberg (1917-1987) fra Gjesval i Hole. Butikken fikk nå navnet:

ERIK LUNDBERG KOLONIAL

Etter 30 år som landhandler leide Erik Lundberg i 1987 butikken bort til Per Vestby fra Bærum. Under navnet Sundvollen Mathus AS drev han butikken til 1996 da den ble solgt til Vik Eiendom AS. I 2002 overtok Kiwi Bygg AS og åpnet Joker-forretning der. Dette er den eneste av de gamle landhandlerier i Hole som fortsatt er i drift.

Informanter: Elsa Lundberg og Gudmund Bakke, Vik.

Mars

2008

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
9						1	2
10	3	4	5	6	● 7	8	9
11	10	11	12	13	○ 14	15	16
12	17	18	19	20	○ 21	22	23
13	24	25	26	27	28	○ 29	30
14	31						

16.: Palmesøndag 20.: Skjærtorsdag 20.: Vårjevndøgn 21.: Langfredag 23.: 1. Påskedag 24.: 2. Påskedag

GJESVIK LANDHANDEL OG HOLE SAMVIRKELAG PÅ VIK

Gjesvik landhandleri der Carl Emil Arnesen drev butikk i over 40 år. Foran butikken ser vi til venstre melkerampe med melkespann. Personene på bildet skal være Kari, Gunnar, Solveig, Borghild, Øystein, Sverre, Gerd og Knut, alle med etternavnet Langslet. Nr. 2 fra høyre er Magnhild Bjella. Bildet er trolig tatt tidlig på 1930-tallet. Bildet er utlånt av Magnhild Bjella, Hole, 1995.

I 1879 overtok Mattias Arnesen (f. 1833) fra Ringsaker garveriet på Vik, et garveri som var etablert av Jørgen Ellingsen fra Drammen ca. 30 år tidligere. Mattias Arnesen begynte etter hvert også med landhandel. I 1898 kjøpte sønnen Carl Emil (f. 1867) en eiendom som lå ved krysset Gamleveien – Røyseveien, og da Carl overtok farens landhandel flyttet han den over veien til sin eiendom og kalte butikken

GJESVIK LANDHANDLERI.

I 1941 overtok sønnen Fridtjov (1905-1982) butikken som etter krigen ble nedlagt og solgt til Hole Samvirkelag. Samvirkelaget drev her til de i 1958 kunne åpne ny butikk i nytt forretningsbygg. Ringerike Samvirkelag ble eier av

butikken i 1967 og drev fram til april 1987. Da ble samvirkelagets butikk på Vik nedlagt. Informanter: Ingebjørg Liljedahl, Vik, og Egil Holen, Tyristrand.

Landhandel i Nerigarden Fekjær og i Kroksund

Gudbrand Karlsen (f. 1864) var i sin ungdom ekspeditør i landhandelen i Nerigarden Fekjær, en butikk som trolig var i drift bare noen få år på slutten av 1800-tallet. I 1895 kjøpte Gudbrand gården Kroksund og begynte med landhandel der, i tillegg til hotell og poståpneri. Butikken skal ha vært i en bygning som lå nedenfor hotellet, mellom riksveien og fjorden. Butikken var kanskje i drift fram til eller under 1. verdenskrig, da Gudbrand Karlsen, som så mange andre, kom i økonomiske vanskeligheter.

April

2008

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
14		1	2	3	4	5	● 6
15	7	8	9	10	11	● 12	13
16	14	15	16	17	18	19	○ 20
17	21	22	23	24	25	26	27
18	● 28	29	30				

LANDHANDEL I STEINSFJERDINGEN

Martha Skotvold og datter Inger Margrethe i butikken med ny frys- og kjøledisk ca. 1955.

Ekteparet Ragnhild Rebne Myrvang (1891-1976) og Anders Myrvang (1890-1960) som drev butikk og kafé i Steinsfjeringen.

I 1922 etablerte Anders Myrvang (1890-1960) fra Vestre Slidre assortert landhandel ved Sonerud i Steinsfjeringen. Han leide lokaler til butikken i låven på Solbakken, et småbruk utskilt fra Sonerud. Anders var gift med Ragnhild Rebne (1891-1976) fra Onsaker på Røyse.

I 1938 kjøpte de eiendommen Voll på andre siden av veien, og der bygde de hus med butikk i 1. etasje og familiebolig i 2. etasje. Da krigen kom i 1940, tok tyskerne alle varene i butikken. For å klare seg økonomisk startet Ragnhild Rebne med kafé, og der solgte hun kaffe kokt på erter og smørbrød med geitost som var smuglet fra Valdres. Kaféen ble en suksess.

I 1947 ble butikken solgt til Martha og Jakob H. Skotvold, og det var Martha (1906-1999) som drev butikken videre til den ble nedlagt i 1964. Martha drev også kafé i noen år, og særlig var hennes hjemmebakke wienerbrød populære.

Informanter og utlån av bilder: Reidun Fekjær og Bodil Skotvold, Hole.

Mai

2008

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
18				1	2	3	4
19	● 5	6	7	8	9	10	11
20	○ 12	13	14	15	16	17	18
21	19	○ 20	21	22	23	24	25
22	26	27	● 28	29	30	31	

1.: Off. høytidsdag 1.: Kristi Himmelfartsdag 11.: 1. Pinsedag 12.: 2. Pinsedag 17.: Grunnlovsdag

LANDHANDEL I ØSTIGARDEN HÅRUM

Landhandelen i Østigarden holdt til i dette huset fra ca. 1890 til rundt 1910. Som vi ser lå landhandelen den gang sentralt til med veien til Åsa rett i butikkdøra. Tekst og bilde: Helge Bihli, Østigarden Hårum, 2007.

Landhandelen i Østigarden Hårum i Steinsfjerdingen var i drift i rundt 20 år, fra ca. 1890 til ca. 1910. Det er usikkert om det var Jørgen Olsen Hurum eller svigersønnen Sigvart Bihli som startet butikken. Men sikkert er det at søstrene Karen Marie og Hanna var butikkhjelp det meste av tiden. Da Karen Marie (1874-1940) og Hanna (1879-1953) etter hvert giftet seg, med henholdsvis Sigvart Bihli og Jens Dæhli, ble det slutt på billig hjelp, og butikken ble etter få år nedlagt.

Det er bevart noen protokoller fra driften, og vi tar med noen eksempler på priser fra 1903. Det meste ble kjøpt på krita, og det kan se ut som det var vanskelig å få inn utestående penger. Dette gjorde nok butikkdriften lite lønnsom etter hvert.

KLOKKE	KR. 30,00
URKJEDE	KR. 3,00
VEST OG TRØYE	KR. 10,00
BUSERULL	KR. 1,65
BENKLEDER	KR. 3,40
LUE	KR. 6,00
1/4 RULL TOBAKK	KR. 0,45
18 KG RUGMEL	KR. 3,00
54 KG HVETEMEL	KR. 7,00
3 KG SALT	KR. 1,00
PLUGGSTØVLER	KR. 2,80
SKO	KR. 1,25

KJØRING AV 1000 KG VARER FRA
SANDVIKA: KR. 10,00.

Juni

2008

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
22							1
23	2	● 3	4	5	6	7	8
24	9	○ 10	11	12	13	14	15
25	16	17	○ 18	19	20	21	22
26	23	24	25	● 26	27	28	29
27	30						

LANDHANDEL PÅ SNADDEN I NORDERHOV OG HOLE

August Solum drev landhandel på Snadden i over 50 år. Bildene er tatt ca. 1980.

Landhandelen på Snadden går tilbake til 1800-tallet da Hans Madsen (f. 1836), sønnesønn av Hans Grenader på Mo, startet opp med butikk på Norderhovs side av herredsgrensa. I 1927, da Anton Christiansen var eier av landhandelen, begynte 17 år gamle August Solum (1910-1981) fra Nygård på Røyse som hjelpegutt i butikken.

Bare et par år etter overtok August Solum butikken og drev den selv til han i 1950 kjøpte 4 mål tomt på Holes side av grensa. Der bygde han nytt hus med butikk i 1. etasje og leilighet i 2. etasje. Butikken åpnet i 1954. Sommeren 1981 måtte Solum avvikle butikken på grunn av sykdom. Etter Solums død høsten 1981 prøvde familien å leie bort butikken, men det viste seg vanskelig å drive en liten butikk etter at de store kjøpesentrene i Hønefoss kom.

Da August Solum overtok Snadden landhandel i 1929, ble det laget detaljerte lister over varebeholdningen. I tillegg til velkjente matvarer som hvetemel, poteter, sild, salt, sirup, ost osv, solgte butikken også musefelle, fluefanger, harmonik, klinkekuler, gummisko, heklegarn, raggsokker, julemasker, dukkehoder i to størrelser, almanakk, skobørste, rivjern, piasavakost, hesteskrape, spill, underbenklær, skolisser, sikringer, flaskelakk, fiskekrok, fingerbøl, hårnett, strøpestrikk, penesplitt, blekkhus, gryteskrubb, glanskort, lås, øks, skospar og mye, mye mer, alt sammen verdsett til kr. 1725,95.

Om August Solums foreldre, Olava Ringerud og Thorvald Solum, se Nygård.
Informant og utlån av bilder: Thora Ruud, Røyse. 2001.

Juli

2008

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
27		1	2	● 3	4	5	6
28	7	8	9	● 10	11	12	13
29	14	15	16	17	○ 18	19	20
30	21	22	23	24	● 25	26	27
31	28	29	30	31			

KAFÉ OG LANDHANDEL I SLØGA

Anne Jørgine
(1858-1923) som laget
og solgte sukkertøy til
de militære på Helge-
landsmoen.

Sløga ca. 1882, også kalt Sløgabråten, der Anne Jørgine drev kafé og marketenteri (butikkutsalg for militære) om sommeren. Ved bordet sitter Johannes og Ragnhild, husmannsfolk i Sløga, med en slektning i midten. I døra står Anne Jørgine. Bilder er utlånt av Marit Elise Frøshaug, Hønefoss 2007.

Sommeren 1868 kom de første rekruttene til Helgelandsmoen. I husmannsplassen Sløga, som lå nær militærleiren, hadde ungjenta Anne Jørgine (f. 1858) med god hjelp av foreldrene åpnet kafé for de militære. Kaféen skal ha vært populær blant soldatene, og særlig skal de ha likt det spesielle sukkertøyet som Anne Jørgine laget. Anne Jørgine ble senere gift med Abraham Frøshaug (se september), og sammen drev de butikk i storstua i Sløga med militære som kunder.

Flere så en mulighet til å tjene litt på soldatene. Gustava Dahlgren (f. 1855) fra Røyse drev marketenteri på Helgelandsmoen, dvs. at hun solgte matvarer og lignende til soldatene.

Forpakterne av Hole Meieri i Svensrud satte i 1872 opp en bod på Helgelandsmoen for å selge melk og melkeprodukter, og fra 1892 fortelles det at Hole Meieri hadde fast varelevering til Helgelandsmoen. Det ble etter hvert mange salgsboder på moen, og i 1880 kunngjør Ringerikes Blad at det for fremtiden skulle være tillatt med kun fem boder som solgte mat og drikkevarer.

I juli 1903 kan Ringerikes Blad rapportere om totalt nedbrente utsalgsboder på Helgelandsmoen, boder som til og med hadde loft og som tilhørte landhandlerne Bråstad og Frøshaug. Hele Militærstyrken kom for å redde bodene, men for sent, avslutter journalisten i lokalavisen.

Informant og utlån av bilder: Marit Elise Frøshaug, Hønefoss.

August

2008

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
31					● 1	2	3
32	4	5	6	7	● 8	9	10
33	11	12	13	14	15	○ 16	17
34	18	19	20	21	22	23	● 24
35	25	26	27	28	29	● 30	31

NYGÅRD PÅ RØYSE

Landhandel i Nygård. Den gamle stua i Nygård i Hole ca. 1913, da Olava og Thorvald fra Ådalen drev butikk her. Bildet er utlånt av Thora Ruud, Røyse.

Landhandler og skomaker. Abraham Frøshaug (1854-1928) som drev butikk i Nygård fra 1893 til ca. 1909. Abraham var gift med Anne Jørgine fra Sløga, se august måned. Bildet er utlånt av Marit Elise Frøshaug, Hønefoss.

Nygård er et lite småbruk som har vært del av en husmannsplass under gården Mo på Røyse. I 1893 kjøpte Abraham Johannessen Frøshaug (1854-1928) plassen Nygård og drev landhandel der fram til ca. 1909, dvs. i rundt 15 år. Abraham hadde også skomakerverksted der han sydde nye sko og reparerte gamle sko.

Olava Ringerud og Thorvald Solum fra Ådalen kjøpte Nygård i 1912, og startet opp igjen med landhandelen som var nedlagt i 1909. Men butikken var i drift bare et par år, til 1914. Før Olava og Thorvald kom til Nygård hadde de erfaring med butikkdrift fra Ringen i Ådalen, og i perioden 1909-1912 drev de Renna landhandel. Det forklarer at to av sønnene, August og Martin, også ble landhandlere, se omtalen av landhandel på Hundstad og på Snadden.

FRØYSHOV – LANDHANDEL I DRENGESTUBYGNING

Den gamle drengestubygningen på Frøyshov (Frøshaug) har hatt mange funksjoner. Her var lensmannsarrest i første halvdel av 1800-tallet, og senere ble bygningen både skolestue og landhandel. Dagny Hoff fra Konnerud i Drammen, søster av Emma Gommæs (f. 1871) som hadde butikk på Gommæs (se nedenfor), drev i en årrekke butikk i drengestubygningen før hun reiste til Oslo og åpnet butikk der. Frøken Johansen var den siste som drev butikken som ble nedlagt i 1927 da folke- på gården trengte bygningen som kårbolig.

September

2008

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
36	1	2	3	4	5	6	7
37	8	9	10	11	12	13	14
38	15	16	17	18	19	20	21
39	22	23	24	25	26	27	28
40	29	30					

SOLBAKKEN – LANDHANDEL PÅ GOMNES

Leikebutikk i bryggerhuset. Bestemor Borghild Mikkelsen med bøtte og langkost hjelper barnebarnet Berit (Gaardhammer) med å innrede leikebutikk i bryggerhuset i Vestjordet 1964. Bildet er utlånt av Anne Marie Frøshaug, Hole.

Landhandelen på Gomnes var i drift fra 1924 til 1975, dvs. i over 50 år. Emma Gommæs (1871-1947) drev butikken fra 1924 til 1939 da Borghild Mikkelsen (1902-1976) fra Oslo overtok. Hun var nesten 70 år da hun rundt 1970 overlot butikken til Anna Hove. Butikken ble nedlagt i 1975.

Vanlig åpningstid var fra kl. 8.30 – 16.30, men for noen kunder passet det best å handle etter stengetid, så i realiteten var butikken også kveldsåpen. De vanligste varene var fylt opp i skuffer på baksida av disken og i hyller på veggen bak disken. Borghild Mikkelsen hadde ikke kassaapparat. Pengene hadde hun derfor i en skuff der kobbermynter, sølvmynter og papirpenger ble lagt hver for seg.

Mange varer kom i store kolli, f.eks. mjøl i 50-kilos sekker, brunost i 4 og 6 kilos firkanter og gulost kom i runde hjul. Det meste var i løs vekt og ble veid og målt slik som f.eks. mjøl, gjær, sukker, gryn, salt sild, sirup, grønnsåpe og parafin. Når kaffekverna ble brukt, lukta det godt i butikken. Egg ble kjøpt fra gårdene omkring, men etter hvert kunne varene komme med Bjørnstad-bussen fra Oslo, fra bryggeribilen, mjølkebilen, brødbilen osv.

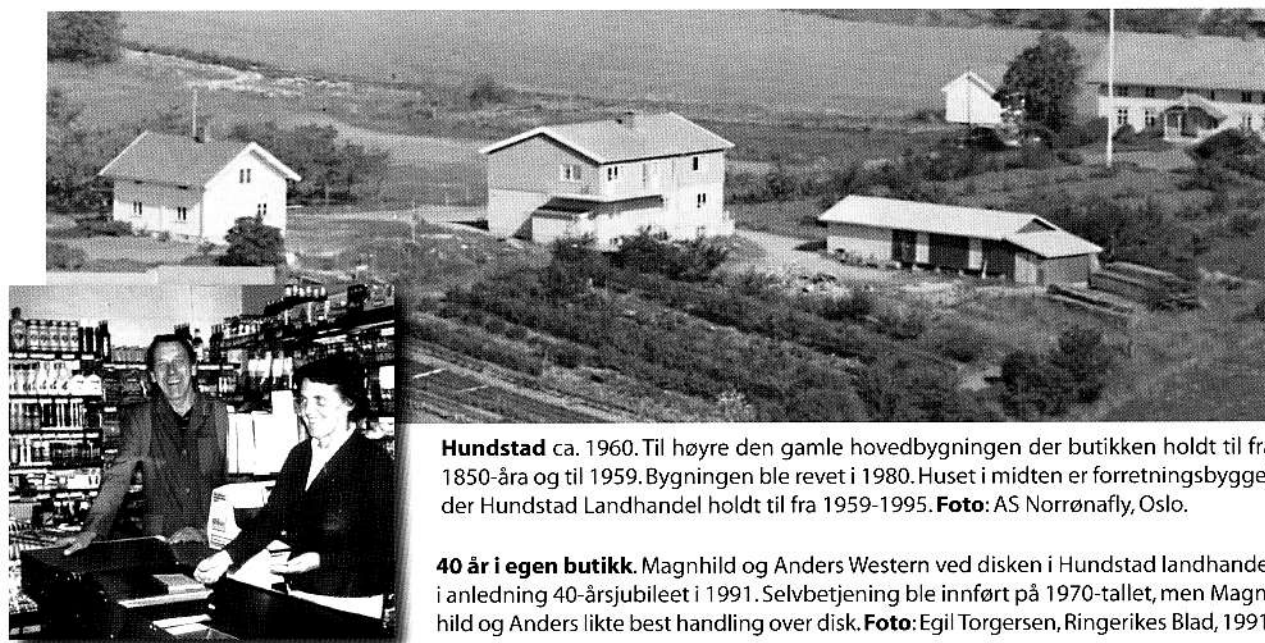
Fortalt av Vesla Fjeldstad og Anne Marie Frøshaug, Hole.

Oktober

2008

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
40			1	2	3	4	5
41	6	7	8	9	10	11	12
42	13	14	15	16	17	18	19
43	20	21	22	23	24	25	26
44	27	28	29	30	31		

HUNDSTAD LANDHANDEL PÅ RØYSE

Hundstad ca. 1960. Til høyre den gamle hovedbygningen der butikken holdt til fra 1850-åra og til 1959. Bygningen ble revet i 1980. Huset i midten er forretningsbygget der Hundstad Landhandel holdt til fra 1959-1995. **Foto:** AS Norrønafl, Oslo.

40 år i egen butikk. Magnhild og Anders Western ved disken i Hundstad landhandel i anledning 40-årsjubileet i 1991. Selvbetjening ble innført på 1970-tallet, men Magnhild og Anders likte best handling over disk. **Foto:** Egil Torgersen, Ringerikes Blad, 1991.

På gården Hundstad i den gamle Bønsnesfjordingen, var det landhandel i nesten 150 år, fra 1850-tallet til 1995. Butikken ble for det meste drevet av de ulike familier på gården. Syverine og Ole Hundstad drev butikken fra 1919 til 1936 da Martin Solum (1914-1999) fra Nygård på Røyse overtok. I 1951 overtok sønnen på gården, Anders Western, som drev butikken sammen med sin kone Magnhild (f. Lervold) fra Bøverbru på Vestre Toten. Anders og Magnhild Western tok i 1959 i bruk nytt forretningsbygg med butikk i 1. etasje og privat bolig i 2. etasje. Fra 1960 drev de også utleie av rundt 200 frysebokser på 60 og 100 liter.

Utkjøring av varer var et viktig tilbud til særlig eldre kunder. Bestillingene ble ringt inn, og det var utkjøring hver tirsdag og fredag. Folk var så takknemlige både for varene og praten som Anders tok seg tid til. Da sønnen Rune fikk sertifikat og ville hjelpe faren, var det så vidt han fikk overta noen kjøreturer, for dette var en jobb Anders likte godt selv.

Vanlig åpningstid var kl. 8.30 – 16.30, lørdager til 13.00. Men åpningstiden var tøyelig. "Bare ring på hvis du trenger noe etter stengt tid", var hjelpsom beskjed til mange kunder.

Mot slutten av 1970-tallet kom butikk-kjeder med tilbudskampanjer, noe som førte til kroken på døra for mange trivelige og miljøskapende mann-og-kone-butikker. Og slik gikk det også med Hundstad Landhandel som ble nedlagt i 1995.

Informant og utlån av bilder: Rune Western, Røyse, 2007.

November

2008

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
44						1	2
45	3	4	5	6	7	8	9
46	10	11	12	13	14	15	16
47	17	18	19	20	21	22	23
48	24	25	26	27	28	29	30

HOLE MEIERI PÅ RØYSE

Hole Samvirkelag trolig i 1960-åra. En Selte-gutt fra Jomfruland i Steinsåsen holder hesten. Bildet er utlånt av Karl Dæhli, Røyse.

Hole Meieri på Røyse var i drift i 57 år, fra 1871 til 1928. Hole Sogneselskap tok initiativ til Svensrud som «Centrum av Bygden» ble et naturlig sted for meieri med «Forbrugshandel». Sommeren 1871 ble meieriet bygget, bestyrer og meierske ble ansatt, og 5. desember 1871 kunne meieriet ta imot de første pottes med melk. Fra starten ble leverandørene pålagt is- og vedkjøring til meieriet. Begge deler var viktig, isen for å holde melkevarene friske, veden til koking av ost. I 1903 averteres det i Ringerikes Blad etter en mann som kan påta seg skjæring og stabling av «6 a 800 isblokker».

I 1902 skulle ny meierske tilsettes, og da krevdes det «Dygtighet i Smørlav-

ning, Nøgleostysting og Pultostysting», og kanskje forteller denne annonsen hvilke oster meieriet da produserte. I 1901 mottok meieriet 343.263 liter melk, i 1921 var det steget til 586.799 liter.

All transport foregikk med hester fram til 1922. Da kjøpte meieriet sin første bil, og som følge av det begynte Hole Meieri fra høsten 1922 med eget melkeutsalg i Hønefoss. Konkurransen med Hønefoss Meieri tilspisset seg fra 1924, noe som ble løst i 1927 da Hole og Hønefoss Meierier ble slått sammen. Av utstyret som omtales i 1927 ser vi at meieriet blant annet har laget mysost og pultost.

FRA MEIERI TIL SAMVIRKELAG

I januar 1928 ble Hole Samvirkelag stiftet, og 1. mai 1928 åpnet Hole Samvirkelag butikk i meieri-lokalene i Svensrud. Samtidig har Ringerikes Blad følgende annonse:

**VARERUTE KJØRES RUNDT RØYSETANGEN HVER TIRSDAG,
VIK-SUNDVOLLEN-STEINSFJERDINGEN HVER FREDAG.
BESTILL VARENE GJERNE DAGEN FØR.**

Året etter kan Ringerikes Blad referere fra avholdt årsmøte at medlemstallet er 128, og at overskuddet er tilfredsstillende. Samvirkelaget i Svensrud, senere kalt Ringerike S-lag og COOP Ringerike, ble nedlagt 18. mai 1988.

Desember

2008

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
49	1	2	3	4	5	6	7
50	8	9	10	11	12	13	14
51	15	16	17	18	19	20	21
52	22	23	24	25	26	27	28
1	29	30	31				

SOLLIHØGDA INNKJØPSLAG

Folk på Sollihøgda fikk ikke sin egen landhandel så tidlig som andre steder i Hole. Men de var kreative og etablerte i stedet sitt eget innkjøpslag.

Sollihøgda innkjøpslag kjøpte større varepartier fra Norges kooperative landsforening. Varene ble så solgt videre i smått til medlemmene i innkjøpslaget.

En protokoll for Sollihøgda innkjøpslag er bevart for perioden januar 1915 til mars 1917. Protokollen forteller om innkjøp av f.eks. columbus parafintønner (155 kg), sukker, margarin, sinkbøtter, sko og støvler. Enkeltkjøp er f.eks. damestøvler og et krumkakejern til kr. 2,12.

Første halvår i 1915 ble det solgt for kr. 3.574,05, første halvår i 1916 ble det solgt for kr. 4.167,09, og andre halvår i 1916 er tilsvarende sum kr. 3559,08. I 1917 avsluttes regnskapet 2. april, og det er de tre første månedene solgt for kr. 993,14.

Protokollen har mange blanke sider, så kanskje innkjøpslaget bare eksisterte i denne perioden, dvs. i knapt 2 ½ år, fra 1915 – april 1917.

Navn på medlemmer ifølge protokollen (ordnet alfabetisk). Tallet i parentes er summen den enkelte kjøpte for i 1915, her oppgitt i hele kroner:

Olaf Albertsen (542 kr). Johan Borgersen, bare 2. halvår (79 kr). B. Eidal, Toresplassen (437 kr). Gunerius Fjulsrud (568 kr). Bernart Haugen (351 kr). Emil Lybæk (253 kr). Karl Løbben (1.325 kr). Ole Løbben (1.350 kr). Odd Meidel (94 kr). Anton Skaret (599 kr). Hans Skaret (508 kr). Jørgen Vepsrud (435 kr). Nils Vepsrud (564 kr).

Regnskapet er revidert 29.12.1915 av Hans Skaret og Karl Løbben.

ENDELIG BUTIKK

På 1920-tallet kom det endelig butikk på Sollihøgda, men da på Bærums side av herredsgrensa. Butikken lå på oversida av veien, rett før bensinstasjonen for den som kom fra Hole. Butikken var i privat eie bortsett fra noen år etter krigen da butikken ble drevet av Vestre Bærum Samvirkelag. Rundt 1980 var det slutt for denne butikken også, og huset der butikken holdt til er borte i dag.

LITTERATUR:

Frydenlund, Otto: Landhandleriene var kulturinstitusjoner. I: heftet Ringerike 1999.

Liljedahl, Ingebjørg: En tradisjonsrik garveribedrift i Hole. I: heftet Ringerike 1997.

Slåtto, Torbjørn: Meieriet på Svendsrud i Hole. I heftet Ringerike 1976.

Helgelandsmoen 125 år. 1868 – 1993. Av Reidar Aslaksrud og Erik Løken.

Hole bygdebok I - IV. Gudmund Bakke 2001 – 2006. Utgitt av Hole kommune.

Kjøpmannskalenderen. Norges kjøpmenn. Buskerud fylke. Oslo 1946.

Støtt kulturarbeid i Hole. Bli medlem i
Hole historielag
Postboks 109, 3529 Røyse

Hole historielag har tidligere gitt ut følgende kalendre:

- 1997: Gamle setre på Krokskogen
- 1998: Funn fra fortiden
- 1999: Gamle skoler og skoleklasser i Hole
- 2000: Hole gjennom 1000 år
- 2001: Kvinneliv i Hole
- 2002: Menn og yrker i eldre tid
- 2003: Båttrafikk på Tyrifjorden
- 2004: Fiske i Steinsfjorden
- 2005: Hole i 1905
- 2006: Til villmarken går min lengsel
- 2007: Eventyrgården Mo

Ansvarlig for tekst og valg av bilder:
Margit Harsson.
Ansvarlig for kalendariet:
Hans Viktil.

Trykk:
Kolltopp Forlag